

Varhany

pro Královo Pole

příloha
KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

Nejtěžší je vybrat první milion

Usměvavý, energický a v davu snadno přehlédnutelný JAN HANÁČEK pracuje ve firmě, která se zabývá plošným tvářením. Téměř všechny svůj volný čas ale věnuje chrámovému sboru v Králově Poli a v poslední době i projektu obnovy místních varhan.

■ V roce 2011 jste založili spolek pro obnovu varhan ve farnosti. Co vás k tomu vedlo?

Už když jsem před 20 lety jako mladý varhaník začínal hrát, byl nástroj v Králově Poli ve špatném stavu. Od té doby se sice podařila výměna hracího stolu, ale ani to nestačilo. Stávající nástroj je sice z 50. let 20. století, postupně jsme však zjistili, že některé píšťaly pocházejí ještě ze staršího nástroje. Pro tehdy nové píšťaly byl zase použit v té době dostupný, ale málo kvalitní materiál.

Chodili nám sem hrát varhaníci z konzervatoře nebo JAMU a ptali se, co s varhanami budeme dělat. Zároveň se objevilo několik lidí, kteří měli chuť a potenciál se do nového projektu zapojit. Tak jsme s tím šli za panem farárem. Ten se jen usmál a řekl nám, že jen čekal, kdy za ním přijdeme. Věděl, že nástroj je ve špatném stavu. V Brně navíc nejsou pořádné koncertní varhany. Hraje se většinou u sv. Augustina, většina ostatních nástrojů je ve stavu, kdy se na nich koncerty dělat nedají.

■ Jak jste obnovu zahájili? Co byly první kroky spolku?

Nejprve jsme museli založit sdružení. Vidíme v tom řadu výhod oproti tomu, kdyby vše bylo pod hlavičkou farnosti. Otevírá nám to cestu i k lidem, kteří církvi přímo přispět nechtějí, ale rádi podpoří kulturní projekty. Zároveň s tím vším není úplně málo práce, takže jsme nechtěli příliš zatěžovat farnost a odvádět kněze od jeho dalších povinností. To se myslím podařilo.

Pak jsme podrobně prozkoumali úspěšné projekty z posledních let – v Praze na Břevnově, u Nejsvětějšího Salvátora nebo v Napajedlích. Zjistili jsme, že struktura příjmů byla velmi podobná a lze ji rozdělit zhruba na třetiny – peníze od věřících, podnikatelé a firmy, dotace. My zatím má-

Stejně jako stávající nástroj by měly být nové varhany v Králově Poli třímanuálové.

Přeji, ať se dílo podaří

Varhany tradičně patří k bohoslužbám v kostelích. Většinou o nich moc nepřemýšlíme, protože jsme je převzali od dřívějších generací návštěvníků kostela. Pouze se snažíme je v dobrém stavu předat těm, kteří přijdou po nás.

Když se ovšem vyskytne potřeba pořídit nové varhany, je to pro farnost událost. Především obtížná – protože varhany jsou drahou investicí a finanční prostředky se obvykle dávají dohromady několik let. Zároveň jsou událostí, která může farníky spojit při společném díle. A to je pro farnost šance. Přeji královopolským farníkům, aby ji využili.

Vědomí, že píšťala, na kterou jsem třeba přispěl, bude ke slávě Boží hrát celá desetiletí, třeba i po mé smrti, by se mohlo označit jako dobrý pocit. Přeji, ať se dílo podaří a ať má dobrý pocit mnoho lidí dobré vůle.

Mons. VÁCLAV SLOUK,
brněnský děkan a kanovník kapituly svatého Petra a Pavla v Brně

me nejvíce příspěvků od soukromých firem, přestože kvůli ekonomické krizi mnoho dárců odpadlo. Situace se ale pomalu zlepšuje.

■ Máte už nyní představu, kolik by celková obnova varhan měla stát?

Krátce po vzniku občanského sdružení jsme udělali první kolo poptávek a oslovili firmy, většinou zahraniční, které se výrobou varhan zabývají. Všechny to vzaly zodpovědně – přijely, prohlédly si kostel a vyslechly si naše požadavky. Následně každá firma zpracovala svou nabídku. Jejich cenové rozpětí bylo mezi 16 a 18 miliony korun.

■ Co kdyby se vám ale tolik peněz sehnat nepodařilo?

Máme i ústupovou – záložní variantu, tu bychom ale uskutečňovali jen velmi neradi. Byla by to jen oprava a úprava stávajícího nástroje, ale to by bylo málo kvalitní a hlavně jen dočasné řešení. Máme konkrétní nabídku od české firmy, že by se taková minimalistická varianta dala pořídit za zhruba dva miliony korun.

Z podobných sbírek je ale patrné, že nejtěžší je začátek – vybrat první jeden až dva miliony. Pak vás okolí začne brát vážně, víc vám věří a přestanou se bát, že jde o tunel. My máme momentálně vybráno něco přes milion korun. Chtěli bychom žádat o příspěvek i z Norských fondů, ale na to máme stále příliš malý vstupní kapitál. Loni jsme se více soustředili na propagaci – benefiční koncerty, lokální média, letáky, letos bychom se chtěli více soustředit na vlastní shánění peněz.

■ Jak na vaši snahu reagují soukromé firmy?

Až překvapivě dobře. Většinou za nimi chodím přímo já a zpočátku jsem se obával, jak se u toho budu cítit. Člověk si ale nepřipadá jako žebrák, naopak se často setkávám s oceněním toho, že děláme něco veřejného – ne pouze pro sebe a svou rodinu. Není to skutečně projekt jen pro naši farnost, ale koncertních možností je tu celá řada. Na nový nástroj budou moci hrát studenti konzervatoře, JAMU, využije se také při mezinárodním festivalu varhaníků, který se v Brně koná pravidelně. A kvalitní varhany potřebuje ke své produkci i náš chrámový sbor, který je v okolí uznávaný.

(Pokračování na str. B)

ANKETA: Těšíme se na kolaudační koncert

Řada osobností a veřejně činných lidí, kteří kostel v Králově Poli osobně znají, dala najevo svou podporu nápadu vytvořit tam zbrusu nové varhany.

ZDENĚK POLOLÁNÍK,
varhaník a skladatel

Jelikož jsou mi známé všechny aktivity na kůru kostela Nejsv. Trojice v Králově Poli, rád se stavím za uskutečnění záměru s varhanami, s hlavním a základním nástrojem hudebního dění. Bylo by velkou škodou, kdyby kvůli špatnému stavu, v němž by varhany setrvaly, stagnovalo provozování tolika kvalitních skladeb ročně, jako tomu bylo doposud. Všem, kdo mají vliv, aby tento

nástroj dostal vše, co potřebuje ke krásnému zvuku a modernímu vybavení k radosti interpretů i posluchačů, vzkazuji, že nepochybují o jejich prozíravosti a poskytnutí potřebných prostředků. Prosim o postupné informace a hlavně brzké uskutečnění vašeho záměru. Těším se na oznámení brzkého kolaudačního koncertu na obnovených varhanách!

ANDREA PAZDEROVÁ,
místostarostka MČ
Brno-Královo Pole

Dovolu mi, abych i já podpořila projekt na podporu obnovy varhan v Králově Poli. Velice si vážím zájmu lidí, kteří v dnešní uspěchané a nelehké době věnují úsilí a snahu tomuto projek-

tu bez nároku na jakýkoliv honorář. Občanské sdružení si předsevzalo nelehký úkol, ale pevně věřím, že se najde dostatek těch, kteří věnují finanční prostředky na pořízení nových varhan. Kostel Nejsvětější Trojice v Brně-Králově Poli je významným místem v naší městské části, a proto doufám, že se za čas dočkáme obnovy zastaralého hudebního nástroje. S podporou radnice v Brně-Králově Poli se konal i koncert na podporu obnovy varhan.

HANA BARTOŠOVÁ,
varhanice
a dramaturgyně
Brněnského
varhanního festivalu

Velmi mě zaujal projekt výstavby nových varhan v kostele Nej-

světější Trojice v Králově Poli. Nástroj, který splňuje požadavky kvalitního doprovodu liturgických obřadů a přitom koncertních varhan, musíme v Brně skutečně velmi hledat.

Jako koncertní varhanice a především jako organizátorka Brněnského varhanního festivalu vítám tedy každou možnost rozšíření oblíbených varhanních koncertů do dalších krásných a akusticky vhodných prostor.

A pokud se podaří zrealizovat plány na výstavbu nástroje skutečně nejvyšší kvality od špičkové zahraniční varhanářské firmy, nezbývá mi nic jiného, než se těšit, že si budu mít možnost zahrát na další nástroj odpovídající uměleckým požadavkům dnešní doby a uskutečnit zde i některý z koncertů Brněnského varhanního festivalu.

Pneumatické, nebo mechanické varhany?

Když klavírista stiskne klávesu, příslušné kladívko úderem rozkmitá strunu, která vydá požadovaný zvuk. Jelikož je klavír relativně kompaktní nástroj, kladívko ovládá poměrně jednoduchá mechanika. U varhan je však mnohem komplikovanější.

Zvuk nevzniká pomocí strun, ale pomocí píšťal, do kterých je vhnán vzduch. Aby se vzduch dostal do správné píšťaly, musí se potřebná informace dostat zhruba dva metry za varhaníka, kde jsou píšťaly umístěny. K tomu slouží vedení – tzv. traktura. Ta je většinou mechanická nebo pneumatická (vzduchová).

Většina nástrojů v kostelích dnes využívá pneumatickou trakturu, která je ale poruchovější a u nových nástrojů se od ní upouští. Je to i případ varhan v Králově Poli. Původní traktura je pneumatická, nová by měla být mechanická. „Dnes jsme technologicky mnohem dál, což nám umožňuje stavět i mnohem větší nástroje s mechanickou trakturou než dříve,“ vysvětluje Ondřej Můčka, brněnský diecézní organolog. Podle něj mají mechanickou trakturu raději i varhaníci, protože se zvuk nezpožďuje a mají mnohem lepší kontrolu nad výsledným zvukem. Potvrzuje též větší poruchovost pneumatických nástrojů. „Máme u nás například mechanické varhany z poloviny 18. století, které jsou ve velmi dobrém stavu, naopak na mnoho pneumatických nástrojů z 19. nebo i 20. století se už téměř nedá hrát a prakticky je nelze ani

Detail píšťal u stávajícího nástroje v Králově Poli.

opravit,“ doplňuje organolog. Zároveň ale přiznává, že pneumatický systém velmi ovlivňuje preciznost jeho výroby. „Když zapnete české nástroje, slyšíte, jak šumí – vzduch různě uniká. V Rakousku a Švýcarsku jsem viděl

staré pneumatické nástroje, které byly dokonale zatěsněné a nikde nic neunikalo,“ uznává Můčka. Mnohým varhanám u nás také podle něj ublížily neodborné přestavby a zásahy především v druhé polovině 20. století.

Mechanická traktura varhan je dvojího druhu: hrací – tónová, která přenáší stisk klávesy manuálu či pedálu na ventil ve vzdušnici (pod píšťalami), a rejstříková – přenášející pohyb ovládacích rukojetí a pák na rejstříkové ventily či zásuvky. Součástí traktury jsou pomocná zařízení (spojky). Mechanická traktura je složena z celé řady mechanických komponentů na principu pák, táhel a hřídelů.

V nástroji s **pneumatickou trakturou** je médiem, které zprostředkovává přenos impulsu od klávesy k ventilu ve vzdušnici, stlačený vzduch. Mezi prsty varhaníka a píšťalou se nachází celá řada pneumatických prvků (mísky, ventilký, rourky, relé), zcela tedy chybí bezprostřední mechanické spojení s ventilem ve vzdušnici. Díky tomu je ovládání všech prvků snadné a nezávislé na velikosti nástroje. Na druhé straně chybí varhaníkovi pocit přímého ovládnutí ventilu v prstech. Další nepříjemnou vlastností pneumatické traktury je zpoždění, které vzniká konečnou rychlostí proudění vzduchu v rourkách. Od stisku klávesy po otevření ventilu tak uplyne určitý čas, který může způsobovat problémy při rychlejší hře.

Zvuku chybí ostrost a jas

Přestože jsou stávající varhany v Králově Poli „jen“ z 50. let minulého století, jejich stav je špatný. Proč tak dopadly? A jak by měl vypadat jejich nástupce?

Současné pneumatické varhany pochází z roku 1950. Vznikaly v těžké době, a tak na jejich stavbu byly přes veškeré snahy realizačního týmu použity nekvalitní materiály odpovídající tehdejšímu možnostem. Některé rejstříkové řady byly tehdy použity ze starých varhan, a některé dokonce nebyly podle navržené dispozice instalovány vůbec. Pro dokreslení situace uvedme, že celý hrací stůl musel být po čtyřiceti letech kompletně vyměněn. Odborné posudky dispozice z hlediska akustiky shledávají základní problém v tom, že varhanní skříň je příliš hluboká a není uzavřená (v zadní části varhan je zvuk pohlcován stěnou). Z tohoto důvodu se zvuk

z varhan špatně šíří, a z celkového akustického dojmu se tak vytrácí ostrost a jas.

Cílem současného projektu jsou kvalitní moderní třímanuálové varhany s mechanickou trakturou. Předpokládaný počet rejstříků je 30 až 40. Preferované členění jednotlivých strojů: hlavní stroj, žaluziový stroj, sólový stroj a pedál. Kromě doprovodu liturgie budou mít varhany koncertní využití, proto bude při návrhu dispozice a menzury kladen důraz na co největší barevnost a rozmanitost rejstříků. Varhany by měly umožňovat interpretaci co nejširšího spektra varhanní literatury. K tomu napomůže kombinace mechanického a elektrického ovládnutí rejstříků. Na návrhu koncepce varhan se podílel a na činnost spolku odborně dohlíží Ondřej Můčka, který vystudoval Hudební a výtvarnou vysokou školu v rakouském Grazu a nyní působí ve funkci brněnského diecézního organologa.

Proč jsou varhany tak drahé?

Na kvalitní koncertní klavírní křídlo stačí půl milionu až milion korun. Varhany stojí desetkrát i dvacetkrát tolik. Proč?

Faktorů je celá řada, ale první z nich je ten, že každý nástroj vzniká pro unikátní prostor a je jedinečný. Nejde o žádnou sériovou výrobu. Mnoho věcí se dělá ručně, a vše tak prodražuje odborná lidská práce. A také materiály, které musí mít speciální vlastnosti. „Mnoho částí se dělá z jádrového dubu nebo též rezonančního smrku. Varhanáři proto jezdí po pilách a vybírají vhodné dřevo. Musí ho pak též dobře vysušit – zhruba 10–12 let,“ vypráví Ondřej Můčka, brněnský organolog. Drahý je i varhanářský kov – směs cínu a olova. U různých rejstříků se dělá různý poměr těchto dvou kovů. Drahá je i projekce nástroje. Navrhuje ho detailně architekt, který tím stráví stovky, někdy tisíce hodin práce. Vše se musí přesně zaměřit a rozvrhnout,“ přibližuje Ondřej Můčka. Hotový nástroj firma celý

sestaví, pak ho rozebere a převezde na místo určení. Tam ho teprve doladuje a dotváří jeho zvuk. Tato instalace trvá též velmi dlouho.

Proč musí být každý nástroj jedinečný? „Také se nevyrábí 40 stejných oltářů – každý je originál. I varhany jsou součástí liturgického prostoru – musí s daným kostelem hrát,“ doplňuje Ondřej Můčka, podle něhož je pro výsledný zvuk neméně důležité zvolit správnou velikost nástroje vzhledem k danému prostoru. „V minulosti se varhany i přenášely, hodně v době Josefa II. při rušení klášterů. Transfer se ale málokdy povedl, varhanáři se s ním většinou dost trápili a nástroj stejně nefungoval dobře,“ zmiňuje organolog.

A kdo je dnes schopen varhany vyrobit? Záleží na jejich velikosti, ale varhany tak velké, jako se plánují v Králově Poli, u nás zvládne postavit cca 15 firem. Velkou tradici má ale varhanářství na západ od našich hranic. V Německu je takových firem zhruba 70, v Rakousku a Švýcarsku okolo 20.

Nejtěžší je vybrat první milion

(Dokončení ze str. A)

Je poměrně mladý a má velkou budoucnost. Přivádí mě v úžas, že se najdou mladí lidé, kteří zpívají vážnou hudbu. Do sboru chodí šestnáctiletá děvčata a s nadšením trénují klasické autory. Máme 45 členů a někdy vystupujeme ještě s dvacetičlenným orchestrem. To už je posluchačský zážitek.

■ Kolik lidí se na obnově varhan podílí?

Ve spolku je pět lidí ve výboru, celkem má osm členů. Ve farnosti je pak mnoho především mladých lidí, kteří nás podporují a přinášejí různé návrhy – přijdou například s tím, že jejich zaměstnavatel by mohl přispět. Všechno se snaží sehnat kontakty na dárcy. Starší lidé často přispívají přímo, například při koncertech. Je vidět, že farnost náš projekt vzala za svůj. Ani bez velké podpory pana faráře by to nešlo.

■ Ve stanovách spolku se píše, že „předpokladem členství je nadšení pro varhanní hudbu a ochota obětovat projektu svůj čas bez nároku na mzdu“. Bylo těžké takové lidi najít?

Vyšli jsme z toho, že taková lidé tady jsou. Známe se ze sboru i z farnosti. Jsou mezi námi lidé různých profesí – učitel, právník, spo-

lumajitel firmy, zastupitel městské části. Jsme z různých oborů, ale spojuje nás stejný cíl – dotáhnout tento projekt do zdárného konce.

■ Co aktuálně spolek řeší?

Nyní především přílohu v KT. Na poslední schůzce spolku jsme se také rozhodli, že bychom uspořádali benefiční koncert známé osobnosti. Nevím, jestli to můžu prozrazovat, ale rodiče houslisty – koncertního mistra České filharmonie Josefa Špačka jsou odsud a on je tu pokřtěn. Setkal jsem se s nimi a mluvili jsme předběžně o tom, že bychom mohli zorganizovat jeho koncert. Rádi bychom spustili i prodej CD s varhanní hudbou, jehož výtěžek by podpořil náš projekt.

■ Které jsou momentálně hlavní překážky a obtíže, s nimiž se musíte potýkat?

Technické věci problémem nejsou, vždy se nějak vyřeší. A pomáhá mi i podpora farnosti – vždy když mám pocit, že to jde pomalu, povzbudí mě svým zájmem. Oporou je nám i diecézní organolog, který je skutečným odborníkem – sedm let studoval varhany v rakouském Grazu.

■ Jaké etapy v projektu nových varhan vás ještě čekají?

Jednotlivé etapy lze časově plánovat jen těžko, protože se někdy například objeví jeden velký dar, který vše výrazně usprší. Až budeme mít třetinu až polovinu potřebných peněz, zkusíme udělat aktualizaci cenových nabídek, případně rozšíříme poptávku na další firmy. Možnosti se neustále vyvíjejí a je šance, že nám nabídnou lepší řešení, než která se objevila v původních nabídkách.

■ Za jak dlouho by mohly být nové varhany funkční?

Náš první odhad byl sedm let – pět let na shánění peněz, dva roky na vlastní vytvoření varhan. Zřejmě to ale celé bude trvat tak deset let. Tvorba varhan ale zabere minimálně dva roky, takže jejich výrobu můžeme spustit i o něco dříve, než budeme mít cílovou částku pohromadě. Když už je vidět něco konkrétního, vybírá se lépe, nabízí se i možnost využití úvěrů. Užitečným nástrojem je též adopce konkrétních píšťal, případně prodej menších píšťal ze starého nástroje.

■ Jak komplikovaná bude instalace nového nástroje?

Nové varhany budou zřejmě o něco menší než stávající. Budou mít ale také třímanuálový stroj a 40 rejstříků. Viděl jsem,

jak varhanářské firmy pracují – nástroj nejprve kompletně složí u sebe v hale, pak ho rozeberou, převezou a znovu staví v daném kostele. Tam se pak i doladují a intonují – dává se jim správný zvuk. Varhanářské firmy dnes pracují naprosto profesionálně, žádné problémy by nastat neměly. Nový nástroj nebude těžší než současný, přesto si vyžádáme posudek statika a vše konzultujeme i s památkáři. Za nynějšími varhanami je zakryté obrovské okno, rádi bychom, aby za novým nástrojem bylo alespoň částečně otevřeno. Do kostela by pak šlo mnohem více světla.

■ Nový nástroj vzniká i v jezuitském kostele v centru Brna. Nebudou si konkurovat?

Jak jsem říkal na začátku – varhan v dobrém stavu je v Brně tak málo, že ani dva nové nástroje si konkurovat nebudou. U jezuitů navíc stavějí univerzální moderní nástroj, naše varhany bychom chtěli udělat trochu specifitější a zařadit je do konkrétního období. Takový nástroj pak bude velmi jedinečný. Konkrétně uvažujeme o romantismu, období Franze Schuberta. Nástroj samozřejmě nesmí varhaníky omezovat, ale právě svým stylovým zaměřením by je měl lákat, aby si vyzkoušeli něco trochu neobvyklého.

Sdružení podporuje celá farnost

Už dvacet let je v Králově Poli farářem P. JOSEF JAHODA. Farnost označuje jako svou rodinu a je rád, že se část této rodiny pustila do ambiciózního projektu vytvoření nových varhan.

Kdy jste se o projektu poprvé dozvěděli?

Hned na jeho počátku. Mezi mnou, farníky i ředitelem kúru je opravdu dobrá spolupráce, takže jakmile o nových varhanách začali uvažovat, přišli hned za mnou a vše se mnou probírali. Máme k sobě vzájemně velkou důvěru.

Jak jste na nápad reagoval? A překvapil vás?

Velmi jsem ho přivítal a ani mě příliš nepřekvapil. Čekal jsem, že něco takového přijde. Ke stávajícím varhanám se totiž musí často volat opravář, před většími svátky téměř pravidelně, a jejich stav je špatný.

Zároveň vidím, že jde opravdu o veliké dílo. Vše probíhá v souladu s vedením diecéze. Od začátku jsem ale chtěl, aby pro projekt vzniklo samostatné občanské sdružení a jeho celá tíha neležela jen na farnosti. Tato cesta navíc otvírá větší manévrovací prostor například při shánění peněz.

V čem vy osobně vidíte největší překážky v instalaci nových varhan?

Největší obtíž je sehnat potřebné finance. Je naplánovaná sbírka v kostele, ale členové sdružení jsou natolik vstřícní, že čekají, až se dokončí restaurování chórových lavic, které v kostele právě probíhá. Nemám z toho obavy. Zároveň bych byl rád, kdyby se stavba nových varhan podařila tak, aby bylo alespoň částečně vidět okno, které bude za nimi v průčelí chrámu. Kvůli současným varhanám je celé zakryté.

Budou nové varhany impulzem pro kulturní život kostela a farnosti?

Myslím, že ano. I dnes se v našem kostele pořádají různé koncerty, kvůli špatnému stavu varhan však nejsou tak časté jako dříve. Máme tu sbor plný nadšených mladých lidí, pro něž budou nové varhany povzbuzením. A i ostatní lidé ve farnosti jsou k hudbě velmi vnímaví. Na koncerty i jiné hudební projekce bývají jejich ohlasy velmi pozitivní. Říká se, že u nás máme jeden z nejlepších sborů široko daleko.

Nové varhany už vznikají v jezuitském kostele v centru Brna, přesto si myslím, že si nebudou vzájemně konkurovat. Nabídka koncertů bude díky nim pestřejší.

K prvnímu svatému přijímání chodí ve farnosti v Králově Poli každý rok mnoho dětí.

Snímek archiv farnosti Brno-Královo Pole

Pálení hříčků jako symbol odmítnutí zla a špatných skutků.

Snímek archiv farnosti Brno-Královo Pole

Nové varhany budou určitě impulzem i pro lidi mimo farnost. Už teď chodí na koncerty mnoho lidí, které neznám. Je jich možná dokonce více než farníků.

A co samotný proces jejich obnovy? Je to něco, co vaše farníky spojuje?

Určitě ano. Farníci jsou rádi, když vidí, že se něco děje. Nejenže to přijmou a ocení, ale jsou ochotni podílet se na tom i finančně. Přestože na varhany ještě oficiálně v kostele nevybíráme, už se mě mnozí ptají, zda mohou sdružení podpořit.

Vaše farnost je hudebně velmi aktivní. Kromě sboru, o kterém jste mluvil, u vás funguje dětský sbor Trojlístek.

To je pravda. Hudba tu má velikou tradici. Už za P. Simajchla, který přišel v roce 1968 a brzy musel odejít, se tu konaly rytmické mše svaté. Už před Sametovou revolucí tu bylo velké hudební zázemí. Chránový sbor v dnešní podobě vyrostl okolo Jana Hanáčka, Trojlístek vznikl už za mého působení. Začínali v něm se zhruba čtyřmi dětmi, dnes jich je přes třicet. Nešlo by to bez veliké obětavosti učitelky zpěvu, která děti vede, a díky jejich velkému počtu je tu i značný potenciál pro sbor.

Rád činnosti Trojlístku využívám i v pastoraci. Zkoušky mají ve středu a já k nim připojil dětské mše svaté. A je krásné, jak se oba sbory doplňují. Nežárlí na sebe a při větších svátcích se střídají, a velmi dobře se tak doplňují. Větší děti pak z Trojlístku často odcházejí do dospělého sboru, takže jsou obě tělesa provázaná.

I když odhlédneme od hudby, vypadá farnost alespoň z pohledu zvenčí jako velmi živá. Jak ji hodnotíte vy z pozice kněze?

Ve světském zaměstnání bych byl už několik let v důchodu, takže si snad mohu dovolit trochu srovnávat a potvrdit, že tahle farnost opravdu funguje. Je tu mnoho ministrantů, konají se manželská setkání, tábory pro děti, akce pro mládež...

Jsem přesvědčen, že farnost musí být schopna fungovat i bez kněze, a vidím, že tady je opravdu mnoho aktivních lidí, kteří se do dění zapojují. Věnují nezištně svůj čas a energii a mnoho věcí je jejich dílem. A já to oceňuji. Někdy mě i nakopnou k něčemu novému. Naši farnost vnímám jako přirozené centrum radostné zvěsti.

Je něco, co byste rád změnil, co vám dělá starosti?

(Pokračování na str. D)

Bez nadšení pro hudbu by sbor nefungoval

Kdyby nebylo chránového sboru v Králově Poli, projekt nových varhan by zůstal zřejmě jen v rovině přání. Právě díky čilému hudebnímu „podhoubí“ farnosti bylo možné tak velkou akci zahájit.

Chránový sbor v Králově Poli má dlouhou historii. V jeho čele stanuli Stanislav Kyselák nebo Radko Fronc, od roku 1992 jej vede jeho současný dirigent Jan Hanáček. A ohledně účasti si nemá na co stěžovat. Sbor totiž čítá 45 členů, za což by se nemusela stydět řada profesionálních těles. Při významných liturgických příležitostech pak sbor doprovází dvacetičlenný orchestr, takže účastníci bohoslužeb i návštěvníci koncertů si z jeho produkce vždy odnášejí silný zážitek. V roce 2009 sbor natočil album, na něm například Missu brevis od Jiřího Pavlici, a tak si chránový sbor mohou poslechnout i lidé, kteří se na jeho koncert nedostanou. „Ta mše se nám moc líbila, takže jsme Jiřího Pavlici oslovili a nakoupili u vydavatele notový materiál. Kromě toho, že jsme ji nahráli, ji máme stále v repertoáru a rádi ji čas od času hrajeme,“ svěřuje se sbormistr Jan Hanáček. Sbor interpretuje skladby našich i světových autorů od renesance a baroka až po současnou tvorbu a spolupracu-

Chránový sbor v Králově Poli během koncertu.

Snímek archiv sboru

je i s katedrou dirigování při absolventských koncertech posluchačů JAMU.

PŘÍPRAVY DO TŘÍ RÁNO

Členové sboru jsou studenti i pracující, lidé z Králova Pole i z jiných částí Brna, lidé různých profesí. Těleso je otevřené pro všechny mladé lidi ochotné věnovat jednou týdně čas sborovému zpěvu. Zkoušky bývají po celý školní rok jednou týdně. Díky různým soustředěním a speciálním příležitostem se ale zpěváci často vidí i dvakrát týdně. Vést takový sbor vyžaduje mnoho času, přestože díky internetu je to nyní snazší než dříve. „Dříve jsem strávil mnoho času v archívech – vyhledával jsem, kopíroval a půjčoval si noty,“ popisuje Jan Hanáček. V neděli pak často třeba až do tří do rána rozepisoval partituru a upravoval noty pro specifické potřeby sboru. „V pondělí jsem je pak v práci nakopíroval a hned večer jsme měli zkoušku,“ doplňuje sbormistr. Dnes mnoho notových zápisů nachází právě na internetu, díky moderní technice jsou partitury výrazně dostupnější. Pomáhá též obsáhlý archiv, který si sbor za dobu svého působení již vytvořil. „Přesto musím vyzdvihnout svou tolerantní manželku. Bez její pomoci a velkorysosti bych se sboru nikdy takto věnovat nemohl,“ zmiňuje sbormistr Hanáček.

Do kostela směli dříve jen mniši

Původně kartuziánský klášterní kostel Nejsvětější Trojice je dnes centrem života místní farnosti.

Snímky v příloze Tomáš Kutil

Nové varhany jsou plánované pro kostel Nejsvětější Trojice v Králově Poli. Jde o unikátní kostel, který byl postaven jako součást jediné dochované kartouzy na našem území. Tu dnes využívá Vysoké učení technické v Brně a kolemjdoucí zaujme její propojení skleněným mústkem s moderní skleněnou budovou, která stojí naproti přes ulici.

Kostel spolu s klášterem založil roku 1375, tři měsíce před svou smrtí, moravský markrabě Jan Jindřich spolu se svou čtvrtou manželkou Alžbětou Oettigenskou a svými syny Joštem, Janem Soběslavem a Prokopem.

Stavba kostela i kláštera probíhala zhruba do roku 1387. Původně gotický kostel

byl v druhé polovině 18. století přestavěn do barokní podoby. Uvnitř se barokní umění uplatnilo jednak v bočních kaplích, jejichž stěny vymaloval v letech 1766–1779 Franz Anton Maulbertsch, jednak ve výbavě hlavního prostoru. Kromě bohatě vyřezávaných chórových lavic z počátku 17. století přibýly v 60. letech následujícího století oltáře, kazatelna a obrazy dvanácti apoštolů od Josefa Sterna.

Podobně jako ostatní brněnské kostely, i kostel Nejsvětější Trojice s klášterem byl v průběhu let, zejména ve válkách, mnohokrát i vážně poškozen. Za více než čtyři století své existence klášter dvakrát vyhořel snad vlastním zaviněním (poprvé po zhruba patnácti letech od dokončení první stavby),

tříkrát byl vydrancován a zapálen husity, jedenkrát byl zapálen a rozbořen uherskými vojsky, jedenkrát vydrancován stavovskými vojsky, třikrát vojsky švédskými, jednou vojsky pruskými.

KLÁŠTER ZRUŠIL JOSEF II.

Roku 1782 byl za Josefa II. klášter zrušen a klášterní majetek zabrán náboženským fondem určeným pro potřeby katolické církve, který byl řízen státem. V průběhu dojednané pětiměsíční lhůty se mniši rozešli. Císařským nařízením ze dne 4. září 1784 byl objekt kláštera určen pro využití vojskem. Krátce po převzetí objektu armádou nastaly některé stavební úpravy a v roce 1786 zde byl umístěn Laudonův dělostřelecký pluk. Vojáci objekty

obývali až do konce roku 1963. Dne 1. ledna 1964 převzalo od vojenské správy klášter Vysoké učení technické v Brně, jež zde sídlí dodnes.

V dobách existence kláštera byl kostel Nejsvětější Trojice v jeho areálu přístupný pouze mnichům. Obyvatelům Králova Pole sloužil kostelík sv. Víta, který stál na dnešním Mojžírově náměstí. Ten byl likvidací kláštera roku 1783 zrušen a 1785 zbořen. Farním kostelem se stal původně klášterní chrám Nejsvětější Trojice, kde začal bohoslužby vykonávat tzv. lokální kurát. Až v roce 1853 byla prozatímní duchovní správa přeměněna v samostatnou faru a prvním královopolským farářem se stal P. Kašpar Deabis z Brna.

Kartuziáni na území Čech a Moravy

Kartuziánský řád založil v roce 1084 svatý Bruno, který býval profesorem filozofie na pařížské vysoké škole a kanovníkem v Reměši. Ten se, spolu s šesti druhy, usadil v horské masivu La Chartreuse (Cartusium) poblíž Grenoble a tam vznikl první klášter. Zdejší konvent – velkokartouza – se později stal sídlem generálního převora řádu. Roku 1176 byl tento řád schválen Apoštolským stolicem a patřil mezi nejprísnejší řády vůbec.

Členové řádu se dělili na kněze (patres) a laiky (conversi). Kněží-otcové bydleli v oddělených domcích zvaných cely. Modlili se a pracovali, zachovávajíce ustavičné mlčení. Bratři-laici, kteří žili pohromadě, hospodářsky zajišťovali celou klášterní komunitu.

V kartuziánské řeholi je spojen život poustevnický s klášterní pospolitostí a tento rozdílný způsob života otců a bratří se rovněž odráží v charakteristickém uspořádání kartuziánských klášterů – kartouz. Řeholním oděvem byla žíněná sutana, na ní bílý hábit přepásaný bílým koženým pásem a bílý škapulír s kapucí. Laičtí bratři nosili hábit hnědý nebo šedý.

DNES V OSMI ZEMÍCH

Do Čech byli kartuziáni uvedeni králem Janem Lucemburským a první kartouza „Dům zahrady svatě Máří“ (Hortus B. Mariae Virginis) byla založena králem Janem 1. února 1342 mezi Újezdskou branou Menšího Města pražského a vesnicí Smíchovem. Zanikl na samém počátku husitských válek

roku 1419. Sesterský moravský klášter „Maria v údolí Josafat“ při Dolanech u Olomouce byl rovněž obsazen husity a sloužil jim od roku 1426 jako opěrný bod při obléhání Olomouce. V roce 1437 byl rozbořen. Mezi nejvýznamnější pobělohorské konventy patřila kartouza ve Valdicích, založená v roce 1627 na jičínském panství Albrechtem z Valdštejna. Kartouzy v Čechách a na Moravě patřily ke středověké hononěmecké provincii, která zanikla v roce 1782. V současnosti je královopolský kartuziánský klášter s kostelem Nejsvětější Trojice jedinou dochovanou kartouzou na našem území. Dnes ve světě existuje 17 kartouz v osmi zemích pro mnichy a 6 kartouz ve třech zemích pro sestry kartuziánky.

JAROSLAV ANTL

Sdružení podporuje celá farnost

(Dokončení ze str. C)

Mohlo by tu být více svateb a křtů, ale i tak je tady stále hodně rodin, které mají více dětí. Trochu větší aktivitu bych ocenil i při adoračních dnech. Lidé sice přicházejí, ale už méně je jich ochotno se zapsat, že budou v konkrétní čas v kostele a dohlédnou na něj. Také bych byl rád, aby farníci brali kostel za svůj. Když mi někdo řekne: „Pane faráři, nemáte vodu v kopence,“ říkám – tamhle je voda, můžete ji dolít. Lidé nesmí brát kostel jako farářův. Musejí si uvědomit, že je jejich. Je to ale spíš problém starší generace, mladší a střední generace si to už docela uvědomuje.

■ Máte pocit, že si každý příchozí může ve vaší farnosti najít „to svoje“?

Kdo o to stojí, může být přijat opravdu plně. Od předškolních dětí až po ty nejstarší. Ve farnosti je celá řada pastoračních nabídek. Mnoho lidí přesto žije své křesťanství v anony-

mitě a nezapojuje se. Nabídka lze jen trpělivě opakovat a připomínat si, že rozhodnout se už musí každý sám. Myslím, že i nabídka nedělních bohoslužeb je pestrá. Na ranní chodí spíše starší lidé, dopolední navštěvují především rodiny s dětmi. Na večerní moc lidí nechodilo a uvažoval jsem, že ji zruším, ale v poslední době se to změnilo. Začali na ni chodit mladí lidé, především studenti, takže každá bohoslužba má svůj specifický charakter.

■ Poměrně neobvyklá jsou ve vaší farnosti rodinná setkání. O co přesně jde a jak vznikla?

Přišla s nimi jedna rodina, která se o ně stará i nyní. Jsou to pravidelná setkání rodin s dětmi – chodí na společné procházky, opékají buřty, vytvářejí společenství. Děti tak společně vyrůstají, rodiče si mohou povídat o svých problémech, vzájemně se posilují a podporují. Pomáhají i k tomu, že si rodiče udělají dost času na své děti a nevěnují se místo toho třeba jiným koníčkům. Neměně

mě těší, že oba rodiče, kteří setkání vedou, jsem jako dospělé křtil.

■ Nezapomínáte ani na potřebné – funguje u vás i farní charita. Na co se zaměřuje?

Věnuje se hlavně lidem v blízkém okolí, kteří jsou osamoceni a potřebují praktickou pomoc. Skrze brněnskou charitu se pak zapojuje i do větších akcí – Tříkrálové sbírky nebo sbírky šatstva pro bezdomovce. Některé potřebné lidi vyhledá sama charita, na jiné upozorní farníci. Lidé z farnosti také před Vánoci pekli cukroví, které jim pak posílali. Máme tu i akolyty, kteří nosí nemocným svatě přijímání. Ti pak tlumočí jejich potřeby. Pomoc nabízejí někteří lidé též formou inzerátu na farní nástěnce. V rámci farnosti funguje i sdružení Archa Community, skrze něž lidé pomáhají tělesně postiženým. Především dětem a mladým lidem z Kociánky – domova pro tělesně postižené v Brně.

Texty v příloze TOMÁŠ KUTIL

Kontakty

Webové stránky:
www.varhanyprokrpole.cz

Adresa:
Loosova 741/23, 638 00 Brno

Bankovní spojení:
249610162/0300

Telefon:
+420 603 893 162

E-mail:
info@varhanyprokrpole.cz

Kontaktní osoba:
Ing. Jan Hanáček